

**ЛЕКСИКОГРАФІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ
КОГНІТИВНОЇ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТУ
FACIAL EXPRESSION / МІМІКА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

У статті визначаються базові когнітивні ознаки структури макроконцепту FACIAL EXPRESSION / МІМІКА шляхом аналізу дефініцій мовних одиниць — репрезентантів цього концепту, вилучених із тлумачних та синонімічних словників, як-от: 1) обличчя, 2) спосіб мімічного вираження психічного стану людини, 3) почуття, відчуття, розумова діяльність або інший психічний стан, що виражаються мімічною експресією. За допомогою когнітивних класифікаторів «частина обличчя» та «спосіб вираження психічного стану» виокремлюються мімічні видові субконцепти.

Ключові слова: *концепт МІМІКА, родовий концепт / макроконцепт, видовий концепт / субконцепт, базова когнітивна ознака, когнітивний класифікатор, вербалізована мімічна кінема.*

Podufalova T. V., Kozka I. K. Lexicographic Representation of the FACIAL EXPRESSION Concept Cognitive Structure in the English Language. *The topicality of the present re-search is determined, firstly, by the significance of facial expressions as a non-verbal means of communication for any community, including English-speaking ones; secondly, by a large number of FACIAL EXPRESSION concept verbalisation means and their active use in speech. The paper aims to identify lexicographic representation of the cognitive structure of the concept under study. The analysis of dictionary definitions of verbalized facial expression kinemes allows us to draw the following conclusions. The FACIAL EXPRESSION macroconcept structure has these basic cognitive features: 1) the face or its part which expresses a person's mental state; 2) the way of expressing a person's mental state; 3) a person's mental state which is expressed on the face. According to cognitive classifiers "part of a person's face" and "way of expression" there have been identified the generic subconcepts: GRIMACE, REDDENING OF THE FACE, PALING OF THE FACE, FROWNING, RAISING OF THE EYEBROWS, LOOK, WIDE OPENING OF THE EYES, SCREWING OF THE EYES, AVERTING OF THE EYES, ROLLING OF THE EYES, WINKING, SMILE, GRINNING, CURLING OF THE LIPS, GASPING, POUTING, PRESSING OF THE LIPS, SMACKING OF THE LIPS, PUTTING OUT THE TONGUE, LICKING OF THE LIPS, PUFFING OF THE CHEEKS, WRINKLING OF THE NOSE, WRINKLING OF THE BROW.*

Key words: *concept FACIAL EXPRESSION, generic concept / macroconcept, specific concept / subconcept, basic cognitive feature, cognitive classifier, verbalized facial expression kineme.*

Актуальність роботи зумовлена, по-перше, значущістю міміки як невербального способу спілкування для будь-якої спільноти, у тому числі й англомовної; по-друге, великою кількістю та різноманіттям мовних засобів вираження міміки (переважно лексичних (ЛО) та фразеологічних (ФО) одиниць), що є мовними репрезентантами відповідного концепту FACIAL EXPRESSION (укр. МІМІКА). Лексикографічні джерела (тлумачні словники, словники синонімів та тезауруси), що подають тлумачення, спільні та відмінні ознаки мовних одиниць на позначення міміки, особливості їх використання, є доступом до визначення базових когнітивних ознак цього концепту.

У лінгвістиці існує два основних напрями дослідження міміки: аналіз міміки як засобу невербальної комунікації (для позначення якого використовується термін «кінема») та аналіз мовних одиниць на позначення міміки в семантичному, когнітивному та культурологічному аспектах. Сучасні когнітивні дослідження зосереджено на окремих мімічних концептах, зокрема ПОГЛЯД та УСМІШКА. Д. О. Герасимова описує мовні засоби вираження зорової поведінки та їх роль у невербальній комунікації в рамках концепту EYES [2]. А. В. Гнатюк досліджує погляд як вираження сумніву та виокремлює 5 окулесичних кінем на позначення сумніву комунікації: уникнення зорового контакту, відведення очей убік, раптове звуження зіниць, кліпання очима та округлення очей, номінації кінем яких проілюстровано в 9-ти дискурсивних уривках із сучасної художньої англомовної літератури [3]. О. О. Литвинов пропонує структурно-семантичну класифікацію англомовних номінацій невербальних зорових знаків комунікації, об'єднаних у лексико-семантичну групу в результаті аналізу словникових дефініцій, за інтегральними й диференціальними семами [6] та визначає їх функціонально-прагматичний потенціал у дискурсі, виокремлюючи три базові прагматичні типи номінацій: репрезентативні, директивні та експресивні [7]. А. А. Габриелян здійснює комплексний аналіз номінантів взаємопов'язаних концептів «посмішка/сміх»: досліджує їх у діахронії, розроблює лексико-семантичне поле цих концептів, аналізує їх пареміологічні засоби репрезентації та одиниці, що представляють ці концепти в американському кінематографі [1]. М. О. Токарева вивчає посмішку як знак невербальної комунікації в російській, англійській та американській культурах і визначає формальну та куртуазну посмішку як зони незбігу застосування цього мімічного знака в цих культурах. Дослідниця виявляє, що ключові слова-репрезентанти концептів *улыбка* і *smile* практично збігаються у своєму основному значенні міміки в російській, англійській і американській мовній свідомості (обидва мають семи радості й сприяння). При цьому в російській мовній свідомості простежується деяка частка недовіри в ставленні до усмішки, яка, на думку росіян, може приховувати насмішку й навіть обман [10]. О. О. Джуматій аналізує англомовну вербалізацію мімічного вираження базових (за К. Ізардом) емоцій як один із складників лексико-семантичного поля «FACE» [4].

Концепти ПОГЛЯД та ПОСМІШКА є видовими мімічними концептами, проте комплексний аналіз концепту FACIAL EXPRESSION на матеріалі англомовних засобів його вираження ще не здійснено. З огляду на це метою статті є визначення англомовних лексикографічних засобів вербалізації когнітивної структури концепту FACIAL EXPRESSION у річищі лінгвокогнітивного підходу до аналізу концептів. Для досягнення зазначеної мети необхідно розв'язати такі завдання: 1) обґрунтувати лінгвокогнітивну модель та обране ім'я досліджуваного концепту, 2) визначити базові ознаки когнітивної структури концепту FACIAL EXPRESSION, 3) обґрунтувати виокремлення видових мімічних концептів.

Наше дослідження концепту FACIAL EXPRESSION здійснюється в рамках лінгвокогнітивного підходу (Дж. Лакофф, Ленекер, В. Крофт,

Д. Круз, О. С. Кубрякова, З. Д. Попова, Й. А. Стернін, В. М. Телія, М. М. Болдирев та інші), зокрема семантико-когнітивного підходу, основні постулати якого окреслено З. Д. Поповою і Й. А. Стерніним: концепт – «приналежність свідомості людини, глобальна одиниця розумової діяльності, квант структурованого знання» [9, с. 7], мова є доступом до змісту та структури концептів, тому завданням семантико-когнітивного аналізу концепту є його моделювання шляхом виявлення максимальної кількості мовних репрезентантів концепту та максимально повного опису їх семантики з використанням методики когнітивної інтерпретації результатів лінгвістичного аналізу [там само]. Відповідно до семантико-когнітивного підходу З. Д. Попова й Й. А. Стернін визначають структуру концепту за польовим принципом: концепт складається з чуттєвого образу, інформаційного змісту та інтерпретаційного поля. Структуру концепту також утворено когнітивними класифікаторами, що поєднують когнітивні ознаки, які різняться за ступенем яскравості у свідомості їх носіїв. Інформаційний зміст концепту складається з декількох шарів або секторів, що репрезентуються окремими лексемами або окремими значеннями лексем [там само]. У більш ранній роботі [8] ці дослідники визначають чуттєвий образ та базовий шар (сукупність когнітивних шарів і сегментів у сукупності утворюючих їх когнітивних ознак) як ядро концепту, а інтерпретаційне поле – як його периферію. Поняття когнітивних класифікаторів як ознак, за якими люди поєднують (класифікують, категоризують) схожі концепти/реалії, розроблено Дж. Лаккоффом [5] та використовується в класифікації та категоризації як мовних одиниць, так і концептів.

Узагальнимо семантико-когнітивну модель та відповідну методику дослідження концепту *FACIAL EXPRESSION*. Структура цього концепту складається з чуттєвого образу, інформаційного змісту та інтерпретаційного поля. Наш аналіз обмежується визначенням базового шару інформаційного змісту концепту, який складається з базових когнітивних ознак, поєднаних відповідними когнітивними класифікаторами (їх сукупність зафіксовано в лексикографічних джерелах). Базовий шар утворює (разом з чуттєвим образом) ядро концепту. Оскільки ядро концепту найкраще відображає семантика імені концепту, спочатку треба здійснити аналіз дефініцій *ЛО facial expression* та її синонімів для визначення когнітивних класифікаторів (когнітивних ознак), що складають базовий шар цього концепту. Ці класифікатори водночас визначають міміку як родовий концепт, або макроконцепт, оскільки *ЛО facial expression* та її синоніми є родовими позначеннями явища міміки. Когнітивні класифікатори представлено значеннями або семами, зафіксованими в словникових тлумаченнях родових *ЛО*. Когнітивні класифікатори конкретизуються в значеннях видових *ЛО* та *ФО*, що вербалізують видові мімічні концепти, або мімічні субконцепти. Наявність зафіксованих у словникових дефініціях когнітивних класифікаторів міміки є критерієм відбору видових *ЛО* та *ФО*, класифікація та дефініційний аналіз яких є наступним етапом нашого дослідження, який доповнюється його когнітивною інтерпретацією для визначення видових мімічних концептів. Для позначення

міміки ми використовуємо термін «мімічна кінема» (МК), а для позначення мовних одиниць, які вербалізують мімічну кінему, – термін «вербалізована мімічна кінема» (ВМК). Отже, досліджувані ЛО та ФО є ВМК та мовними репрезентантами концепту FACIAL EXPRESSION.

Використані словники [11; 12; 13] подають тлумачення міміки як одне зі значень (семему, лексико-семантичний варіант) ЛО *expression* ('a look on a person's face that shows their thoughts or feelings') після більш загального значення цієї ЛО, яке зазвичай подається першим ('things that people say, write or do in order to show their feelings, opinions and ideas'). Це свідчить про той факт, що міміка є одним із засобів вираження думок та почуттів. Особливістю певних онлайн-словників є те, що тлумачення багатозначних слів «категоризуються»: перед дефініцією дається загальне категоріальне значення, що, на нашу думку, можна кваліфікувати як когнітивний класифікатор. Такими когнітивними класифікаторами для загального значення ЛО *expression* «вираження» є «демонстрація/вираження почуттів, думок» (у словниках подається як "showing feelings, ideas" [13], "strong feelings/thoughts" [12]), а для значення «міміка» – «обличчя як місце вираження почуттів, думок» (у словниках подається як "on face" [13], "on somebody's face" [12]). На когнітивному рівні концепт FACIAL EXPRESSION входить до складу більш загального концепту – гіперконцепту EXPRESSION, який пов'язаний із концептами THOUGHT та FEELING.

Звернення до синонімічного словника, який подає 3 синонімічні ВМК *expression, look, face*, дозволило визначити ЛО *expression* як центральну ВМК (синонімічну доміную), яка фіксує інваріантне узагальнене значення міміки: *expression* – 'the way your thoughts and feelings show in your face' [14]. ВК *look* може обмежуватися мімікою очей: *look* – 'an expression in your eyes or face' [14]. ЛО *face* ('the expression on sb's face') реалізує значення міміки у складі сталих сполучень/ФО: на позначення міміки радості (*sb's face lights up*) або міміки суму та розчарування (*long faces; sb's face falls; sb pulls a face*) [14]. Оскільки ЛО *expression* може позначати не тільки вираз обличчя, але й інші способи вираження мислення або емоцій (що виходить за межі міміки), ми вважаємо найбільш точним родовим найменуванням міміки, або гіперонімом, ВМК *facial expression*, яку й обрано іменем відповідного концепту. Онлайн-словник [15] визначає *facial expression* як вид жесту, що здійснюється за допомогою руху м'язів обличчя ('a gesture executed with the facial muscles') та як почуття, виражені на обличчі людини ('the feelings expressed on a person's face'). Інші словники, не даючи окремо визначення ЛО *facial expression*, подають окрему тематичну групу (тезаурус) *Facial expressions*, яка містить не тільки родові найменування міміки (*expression, look, face*), а також видові (*beam, blush, frown, glaze, grimace, etc.*) [13], які розглядатимуться нижче.

Дефініційний аналіз родових ВМК *facial expression, expression, look, face* виявив основні **компоненти** поняття міміки, що представлені в значенні цих ВМК відповідними семима: 1) обличчя, оскільки всі мімічні вирази з'являються на обличчі людини (in your face), 2) спосіб вираження розумової діяльності або почуттів/відчуттів/стану людини (the way your thoughts and

feelings show), 3) думки/розумова діяльність (thoughts) або почуття/відчуття/стан людини (feelings), той чи інший вираз демонструє. Ми кваліфікуємо виокремлені компоненти як **базові когнітивні ознаки** родового макроконцепту FACIAL EXPRESSION та як **когнітивні класифікатори**, необхідні для визначення видових мімічних субконцептів.

Наявність визначених когнітивних класифікаторів, зафіксованих у дефініціях видових ЛО та ФО (118 одиниць) на позначення міміки, була критерієм їх відбору зі словників. Класифікація цих ВМК як репрезентантів відповідних видових мімічних субконцептів здійснюється за когнітивними класифікаторами «**частина обличчя**» та «**спосіб вираження**». Ми припускаємо, що для міміки як способу вираження певного почуття або думки на обличчі важливим є частина обличчя, яка її виражає, оскільки це своєрідний індикатор, що не тільки виражає, але й допомагає визначити, «декодувати» почуття або думку. Класифікатор «**частина обличчя**» дозволяє поділити видові ВМК на **мікрогрупи**, кожна з яких відповідає конкретній зоні обличчя: 1) міміка всього обличчя; 2) міміка брів; 3) міміка очей; 4) міміка роту/губ; 5) міміка язика; 6) міміка щік; 7) міміка носу; 8) міміка чола.

ВМК мікрогрупи «**Міміка всього обличчя**» позначають міміку, коли всі зони обличчя задіяні. За класифікатором «**спосіб вираження**» ця мікрогрупа представлена підгрупами «**Гримаса**» та «**Зміна кольору шкіри обличчя**». Складниками підгрупи «**Гримаса**» є ВМК (*to grimace*, (*to*) *wince*, *to tug*, *to flee*, *to make a face*, *to pull a face*, *to screw one's face up*, *to draw faces*, *game face*, серед яких ЛО (*to grimace*) є центральною одиницею, оскільки вона використовується в тлумаченні більшості інших ВМК та виявляє найбільший спектр відчуттів (роздратування, страх, відразу, веселощі, біль), що виражаються за допомогою гримаси. Це дає підстави для визначення відповідного мімічного субконцепту **GRIMACE**. Основним способом вираження гримаси є спотворення та натягування м'язів усього обличчя, яке позначається в дефініціях відповідних ВМК, насамперед ЛО *grimace*, словами та сполученнями «*twisted*», «*pull (the face) out of shape*» та «*tighten (the muscles)*».

У підгрупі «**Зміна кольору шкіри обличчя**» за способом вираження міміки було виділено дві підгрупи. Підгрупа «**Почервоніння**» містить ВМК *to blush*, *to flush*, *to colour*, *to glow*, *to burn*, *to flame*, *to crimson*, *to go/turn/flush/blush/scarlet*, *to go/turn red*, *to become red in the face*, *purple in the face*. Відповідну сему «почервоніння» експліковано в дефініціях одиницями «*red*», «*pink*». На цій підставі виокремлюємо мімічний субконцепт **REDDENING OF THE FACE**. Чим сильніша емоція, тим інтенсивніший колір обличчя. Це відображується в дефініціях за допомогою слів *very (red)*, *bright (pink)*. Підгрупа «**Збліднення**» складається з ВМК *pale*, *to pale*, *white*, *grey*, *ashen*, *wan*, *to lose colour*. Відповідну сему «збліднення» експліковано в дефініціях за допомогою одиниці *pale*. Отже, виокремлюємо субконцепт **PALING OF THE FACE**.

У рамках мікрогрупи «**Міміка брів**» ВМК диференційовано за **напрямком** руху брів людини. Підгрупа «**Нахмурення**» містить ВМК *to frown*, *to lour*, *to knit one's brow*, *to bend one's brows*. Її інтегральними семами є «зсунення брів ближче одна до одної», які виражаються за допомогою словосполучень

«move/bring eyebrows closer together». Підгрупа «**Підняття брів**» містить ВМК *to raise the eyebrows, to lift the eyebrows*. Інтегральна сема «рух брів угору» виражається в їх дефініціях за допомогою словосполучень «make eyebrows go higher» та «move eyebrows upwards». Виокремлюємо відповідні субконцепти **FRONING** та **RAISING OF THE EYEBROWS**.

У межах мікрогрупи «**Міміка очей**» за класифікатором «**спосіб вираження**» було виділено підгрупи відповідно до **напрямку руху** очей людини: «Погляд», «Широке відкриття очей», «Примруження очей», «Відведення очей», «Вертіння очима» та «Моргання». Підгрупа «**Погляд**» представлена великою кількістю ВМК: *to look, to eye, to stare, to glance, to scowl, to gaze, to glimpse, to glower, to leer, to glare, to peer, to peek, to peep, to ogle, to goggle, to gawk, to gloat, to gape, to scan, to scrutinize, to watch, to squint, to keek, to dart, to quiz, to regard, to pery, to eye sb up, to throw a glance, to steal a glance, to dart a glance, to cast a look, to flash a look at, to shoot a glance (at sb), to run one's eye over sth, to fasten one's eyes on smb/smith, to make(cast) sheep's eyes at somebody, to cock one's eyes, to look awry, to look askance at smb, to make eyes (at sb), to give the glad eye, to give someone the evil eye, to look daggers, to look someone up and down*. Домінантою цієї підгрупи є ЛО (*to*) **look**, дефініції якої фіксують інтегральні семи «рух очей / спрямовувати очі в певному напрямі» за допомогою сполучення «to turn your eyes towards something»; ця ВМК позначає міміку найбільш широкого спектру відчуттів/емоцій; більш того, ця ЛО використовується в дефініціях інших ЛО цієї групи, у яких надаються додаткові характеристики руху очей. На цій підставі виокремлюємо субконцепт **LOOK**.

Підгрупа «**Широке відкриття очей**» складається з ВМК *wide-eyed, pop-eyed, goggle-eyed, bug-eyed*. Інтегральна сема цієї підгрупи виражається за допомогою словосполучень «having wide open/bulging eyes». Підгрупа «**Примруження очей**» містить ВМК *to screw one's eyes*. Відповідна сема експлікується за допомогою сполучення «tighten the muscles of your eyes» у її дефініції. Підгрупа «**Відведення очей**» містить ВМК *to avert one's eyes*. Сема «відведення очей» виражена в її дефініції за допомогою сполучення «turn away». Підгрупа «**Вертіння очима**» містить ВМК *to roll one's eyes*. Сема виражена за допомогою сполучення «move eyes upwards or round in a circle». Підгрупа «**Моргання**» містить ВМК *to wink*. Значення цієї ЛО складається з набору сем «закрити око на короткий час». Отже, виокремлюємо відповідні мімічні субконцепти **WIDE OPENING OF THE EYES, SCREWING OF THE EYES, AVERTING OF THE EYES, ROLLING OF THE EYES, WINKING**.

У мікрогрупі «**Міміка губ/роту**» за способом мімічного вираження «**положення губ людини**» виділено такі підгрупи: «Посмішка», «Вищір», «Підняття одного кута верхньої губи», «Відкриття роту», «Видавання губ вперед», «Стискання губ», «Прищмокування губами». Підгрупа «**Посмішка**» містить ВМК: *to smile, to smirk, to simper, to sneer, to beam*. Інтегральною семою підгрупи є «рух (підняття) боків губ угору», що експлікується в дефініції ВМК (*to*) **smile** сполученням «lateral and upwards movements». Цю ЛО визначено домінантою підгрупи, оскільки вона позначає найширший спектр емоцій

та використовується в дефініціях інших лексем цієї групи. На цій підставі визначаємо субконцепт **SMILE**.

Підгрупа «**Вищір**» містить ВМК *to grin, to grin like a Cheshire cat, to bare one's teeth*. Інтегральні семи «показ зубів» та «широке відкриття роту» виражено в їх дефініціях за допомогою словосполучення «show teeth» та слова «broadly». Підгрупа «**Підняття одного кута верхньої губи**» містить ВМК *to curl one's lips*. Відповідна сема експлікована за допомогою словосполучення «raise a corner of upper lip». Підгрупа «**Відкриття роту**» містить ВМК *to gasp*. Відповідна сема виражена в дефініції цієї ЛО словосполученням «open mouth». Підгрупа «**Видавання губ вперед**» складається з ВМК *to pout, to shoot one's lips*. Інтегральна сема «видавання губ вперед» експлікована за допомогою словосполучень «thrust out/protrude the lip». Підгрупа «**Стискання губ**» містить ВМК *to purse one's lips*. Відповідна сема виражена словосполученням «press lips together and outwards». Підгрупа «**Прищмокування губами**» містить ВМК *to smack one's lips*. Відповідна сема виражена словосполученням «close and open your mouth loudly». Отже, виокремлення розглянутих підгруп дозволяє визначити мімічні субконцепти **GRINNING, CURLING OF THE LIPS, GASPING, POUTING, PRESSING OF THE LIPS, SMACKING OF THE LIPS**.

У групі «**Міміка язика**» за способом мімічного вираження «**рух язика**» виділено дві підгрупи. Підгрупа «**Висовування язика**» включає в себе ВМК *to put out one's tongue (at smb), to stick out one's tongue (at sb)*. Інтегральна сема підгрупи виражена в їх дефініціях словосполученням «push/put the tongue outside the mouth». Підгрупа «**Облизування губ**» містить ВМК *to lick one's lips*. Відповідна сема виражена в дефініції цієї ФО словосполученням «pass the tongue over lips». Виокремлюємо субконцепти **PUTTING OUT THE TONGUE** та **LICKING OF THE LIPS**.

Мікрогрупа «**Міміка щік**» представлена підгрупою «**Роздування щік**», що містить ВК *to puff (out) one's cheeks*. У мікрогрупі «**Міміка носу**» виділено підгрупу «**Морщення носу**», утворену ФО *to wrinkle one's nose, to crinkle one's nose*, на підставі інтегральної семи «морщення», яка виражена словами-компонентами ФО «crinkle/wrinkle». У мікрогрупі «**Міміка чола**» виділено підгрупу «**Морщення чола**», яка містить ВМК *to contract the brow, to wrinkle one's brow, to brow furrows/creases/wrinkles*. Інтегральна сема підгрупи «робити зморшки на чолі» виражена словосполученнями «to make folds appear / make lines». Отже, виокремлюємо відповідні субконцепти **PUFFING OF THE CHEEKS, WRINKLING OF THE NOSE, WRINKLING OF THE BROW**.

Слід зазначити, що когнітивні ознаки «**вид почуттів/відчуттів/стану людини**» або «**вид розумової діяльності**» фіксуються не в усіх словникових дефініціях аналізованих ВМК, а деякі ВМК здатні позначати декілька видів відчуттів, лише контекст уживання одиниць указує на розумову діяльність або почуття, що виражається за допомогою засобів на позначення міміки. Більше того, попри те, що мімічно виражаються переважно емоції, у значенні певних ВМК виявляються й інші різні види відчуттів або станів людини, що виражаються мімічно: фізичний стан (біль, втоменість, слабкість,

захворювання), риси характеру людини (рішучість, сором'язливість, нетерплячість, дружелюбність), розумова діяльність та розумові здібності (міркування, судження та оцінювання) та поведінка (нерозумність, грубість та глузування).

Здійснений аналіз дозволяє зробити такі висновки. Концепт FACIAL EXPRESSION найповніше та найточніше репрезентується лексичним значенням ВМК *facial expression*. Тому цю одиницю обрано іменем концепту. Базовими когнітивними ознаками концепту FACIAL EXPRESSION, що утворюють ядро його когнітивної структури, є:

1) обличчя людини або його частина, які виражають міміку. Фактично це є інструментом, за допомогою якого здійснюється мімічна експресія.

2) спосіб мімічного вираження. Основними способами мімічного вираження є рух м'язів обличчя та зміна кольору шкіри обличчя. Ця ознака є диференціальною для різних видових мімічних концептів, розмежування яких здійснюється згідно з характерним для кожного виду міміки специфікованим способом зміни на обличчі, як-от: напрямок руху м'язів обличчя (всього або його частини), положення частин обличчя, тривалість руху тощо.

3) почуття/відчуття/розумова діяльність людини, тобто внутрішній психічний стан людини, що виражається за допомогою міміки. Це є тією зоною перетинання концепту FACIAL EXPRESSION з іншими антропоцентричними концептами, що розглядаються нами як домени, у які занурено цей концепт. Саме вони визначають міміку, оскільки є причиною, яка її викликає. Вони також зумовлюють спосіб та характер мімічного вираження.

Концепт FACIAL EXPRESSION є родовим макроконцептом, він входить до складу гіперконцепту EXPRESSION. Когнітивні класифікатори «частина обличчя» та «спосіб мімічного вираження» дозволили виявити видові мімічні субконцепти: GRIMACE, REDDENING OF THE FACE, PALING OF THE FACE, FROWNING, RAISING OF THE EYEBROWS, LOOK, WIDE OPENING OF THE EYES, SCREWING OF THE EYES, AVERTING OF THE EYES, ROLLING OF THE EYES, WINKING, SMILE, GRINNING, CURLING OF THE LIPS, GASPING, POUTING, PRESSING OF THE LIPS, SMACKING OF THE LIPS, PUTTING OUT THE TONGUE, LICKING OF THE LIPS, PUFFING OF THE CHEEKS, WRINKLING OF THE NOSE, WRINKLING OF THE BROW. Видові мімічні концепти заляжать від доменів, у які занурено концепт FACIAL EXPRESSION, а саме: FEELING, EMOTION, PHYSICAL STATE, CHARACTER, THOUGHT, BEHAVIOUR. Визначення зв'язку мімічних субконцептів із зазначеними доменами на підґрунті аналізу лексикографічних джерел та контекстів вживання ВМК можна вважати перспективою подальшого дослідження цього концепту.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Габриєля А. А.** Языковое выражение концептов «улыбка/смех» в английском языке: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук: спец.: 10.02.04 «Германские языки». Москва, 2016. 24с. 2. **Герасимова Д. А.** Концепт Eyes в английской языковой картине мира: дис. на соискание уч. степени канд. фил. наук: спец. 10.02.04

«Германские языки». Иркутск, 2009. 198 с. 3. **Гнатюк А. В.** Експлікування сумніву у номінаціях окулесичних кінем. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации»*. 2011. Том 24 (63). № 2. Ч. 2. С. 376–383. 4. **Джуматій О. О.** Англомовна вербалізація мимічного вираження базових емоцій (на матеріалі тлумачних словників) [Електронний ресурс]. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Філологічна. 2012. Вип. 24. С. 64–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_24_23. (дата звернення: 5.01.2018). 5. **Лакофф Дж.** Мышление в зеркале классификаторов. *Новое в зарубежной лингвистике: Когнитивные аспекты языка*. Москва: Прогресс, 1988. Вип. 23. С. 12–51. 6. **Литвинов О. О.** Лексико-семантичні характеристики англомовних номінацій невербальних зорових знаків комунікації. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія «Філологія. Педагогіка. Психологія»*. Київ, 2013. Вип. 27. С. 62–70. 7. **Литвинов О. О.** Іллокутивна специфіка номінацій зорових знаків комунікації в англомовному художньому дискурсі. *Вісник КНЛУ. Серія «Філологія»*. Київ, 2014. Том 17. № 2. С. 110–121. 8. **Попова З. Д., Стернин И. А.** Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2003. 192 с. 9. **Попова З. Д., Стернин И. А.** Основные черты семантико-когнитивного подхода к языку. *Антология концептов* / Под ред. В. И. Карасика, И. А. Стернина. Волгоград: Парадигма, 2005. Том 1. С.7–10. 10. **Токарева М. О.** Феномен улыбки в русской, английской и американской литературе: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. культ. наук: спец. 24.00.01 «Теория и история культуры». Москва, 2007. 25 с. 11. **Cambridge Dictionary** [E-resource]. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/> 12. **Longman Dictionary of Contemporary English** [E-resource]. URL: <https://www.ldoceonline.com/> 13. **Oxford Learner's Dictionaries** [E-resource]. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> 14. **Oxford Learner's Thesaurus: A dictionary of synonyms**. Oxford University Press, 2008. P.269. 15. **Vocabulary.com Dictionary** [E-resource]. URL: <https://www.vocabulary.com/dictionary/>.

Козка Ірина Кирилівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Харківський національний медичний університет. Проспект Науки, 4, м. Харків, 61000, Україна.

tel.: + 0958191835

E-mail: iryna.kozka@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-2414-0249>

Козка Ірина Кирилівна – PhD in Philology, Associate Professor at Foreign Languages Department, Kharkiv National Medical University. Nauky Avenue, 4, Kharkiv, 61000, Ukraine.

Подуфалова Тетяна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри практики англійського усного і писемного мовлення, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Вул. Валентинівська, 2, м. Харків, 61168, Україна.

tel.: (0572) 68-43-25

E-mail: podufalova.tatyana@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-0504-2707>

Podufalova Tetiana Volodymyrivna – PhD in Philology, Associate Professor of the Practice of Oral and Written English Department, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Valentynivska Str., 2, Kharkiv, 61168, Ukraine.